

La Reial Biblioteca

Ja es preparen, o gairebé han començat, segons que es pot llegir als diaris, les festes i celebracions del tercer centenari de la Biblioteca Nacional de Madrid, és clar, la Nacional de España. L'any 2012, les celebracions seran extenses i solemnes. Allò que no diran, o ho faran dissimulant tant com podran, és l'origen d'aquesta biblioteca: una espoliació, un saqueig, un robatori. I, si vostès consideren la data, el saqueig té un origen ben concret: la destrucció del regne i país dels valencians, aquest crim fundacional d'Espanya, aquesta marca que les víctimes obliden o consideren signe de submissió acceptada. Si vostès consulten a internet la pàgina de la Biblioteca Nacional, comprovaran que explica, de manera molt breu, que va ser fundada per Felip V, amb el nom de "Real Biblioteca Pública". I a continuació, a la cronologia, concreten: "1701-1714. Guerra de Sucesión. Una alianza internacional en torno al Archiduque Carlos de Austria y la oposición de los súbditos de la antigua Corona de Aragón provocan un largo enfrentamiento bélico. 1712: Felipe V crea la Biblioteca Real con un doble objetivo: fomentar el estudio en sus súbditos y reunir las bibliotecas de los nobles emigrados que luchaban en la guerra en apoyo de Carlos de Austria. Se le asigna como sede el pasadizo que une el Real Alcázar con el Monasterio de la Encarnación." Admirable resum de la història, i molt revelador. El bon rei Borbó volia fomentar l'estudi entre els seus súbdits, propòsit ben lloable, però com ho faria? Doncs, molt fàcil: requisant els llibres dels seus adversaris, que casualment van ser sobretot llibres valencians. O degué ser al contrari: requisà els llibres, com a part de la repressió i de l'espoliació general, i quan els tingué a Madrid pensà: amb això farem una biblioteca. Si la instal·là en un passadís entre l'alcàsser i un convent, no sé quines facilitats devia trobar "el estudio en sus súbditos". Sense comptar que l'estudi, en aquell passadís, en principi quedava limitat –si és que mai hi va estudiar ningú– a les matèries dels llibres espoliats. En fi, una manera ben singular de fundar una Biblioteca Nacional: la nació dels llibres començava així, igual com tota la resta.

Joan Francesc Mira

La Biblioteca Nacional (de Madrid, d'Espanya) rarament és notícia si no és per destitucions o dimissions de directors, o pels furts o robatoris misteriosos que pateix de tant en tant. Ara, quan serà notícia rellevant pels seus tres-cents

anys d'existència, ningú no recordarà, amb tota certesa, que aquesta biblioteca, precisament aquesta, va nàixer d'un robatori monumental, d'una espoliació de dimensions històriques. Perquè quan el senyor rei Felip V de Borbó va fundar molt generosament una Biblioteca Reial, la mateixa que més endavant seria Nacional, els primers milers de volums d'aquella biblioteca no venien de l'amor del rei pels llibres: venien de la biblioteca d'Antoni de Cardona-Borja, fill del marquès de Guadalest, arquebisbe de València des del 1699. L'arquebisbe Cardona era protector d'artistes i de literats, i va reunir una important *llibreria* al seu palau. Els primers anys de la Guerra de Successió es va mantindre fidel a Felip V, es va refugiar a Biar i després a Castella, i el 1708 tornà a València: la repressió filipista el va espantar, es barallà amb els ministres reials, i finalment el 1710 passà al costat de Carles d'Àustria. Exiliat a Viena, amb altres membres de la família, va ser conseller àulic de l'imperi i president d'un il·lusori Consell d'Espanya. El cas és que a València, a finals del segle XVII i primers del XVIII, l'interès pels llibres degué ser notable, si pensem que algunes biblioteques d'eclesiàstics, d'erudits i de nobles reunien milers d'exemplars, cosa insòlita. I tal com afirma Sebastià Garcia Martínez, a *Els fonaments del País Valencià modern*: "No deixa de ser significatiu que la base de la Nacional fos una llibreria [biblioteca] valenciana: la de l'arquebisbe fra Antoni de Cardona, incautada en passar-se'n aquest al bàndol austriacista i enviada a Madrid per Melcior de Macanaz." Una història exemplar, que cadascú pot ruminar llargament, si en té ganes. Imaginem els carros cap a Madrid, carregats de llibres, recordem el sentit i l'origen de l'espoliació, i de la fundació de l'Espanya moderna. Recordem-ho nosaltres, els espoliats, perquè és segur que espoliadors no ho faran mai.

“No deixa de ser significatiu que la base de la Nacional fos una llibreria [biblioteca] valenciana: la de l'arquebisbe fra Antoni de Cardona, incautada en passar-se'n aquest al bàndol austriacista i enviada a Madrid per Melcior de Macanaz.’ Una història exemplar, que cadascú pot ruminar llargament, si en té ganes”